

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 10

*Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Становлення та розвиток української державності:
актуальні проблеми державного та регіонального управління
на сучасному етапі розвитку суспільства”,
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 1 від 29.01.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 10: Матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. “Становлення та розвиток української державності: актуальні проблеми державного та регіонального управління на сучасному етапі розвитку суспільства”, м. Київ, 14 листоп. 2013 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 414 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2014

громадянського суспільства в Україні	232
Жабюк І. Я. Шляхи вдосконалення механізму управління та регулювання системи економічного захисту операцій торговельного підприємства в Україні	237
Левченко М. О., Левченко В. М. Рекомендації щодо управління та вдосконалення нормативно- правової бази забезпечення єдиної системи підготовки молоді в Україні до військової служби на контрактній основі	242
Левченко М. О. Стан та перспективи розвитку сфери туризму в Україні: управлінський аспект	247
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе, Доносо Варгас Хавієр Національна безпека в умовах модернізації політичної системи України.....	255
Бабіч Г. В. Підходи до впровадження світового досвіду боротьби з контрабандою в Україні на державному і місцевому рівнях.....	260
Бодров А. В. Роль неурядових організацій в процесі становлення громадянського суспільства.....	262
Гула С. Є., Гула О. А. Повноваження Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у сфері державних закупівель	266
Журавльов А. В. Державна охорона органів державної влади та посадових осіб як напрям правоохоронної діяльності.....	269
Исмаилова Хураман Эльдар кызы Государственная политика в сфере формирования и развития толерантного общества	273
Ігнатенко А. В. Поняття управління фінансами банку в сучасних економічних дослідженнях: проблеми визначення та аналізу	277
Карпова К. В. Стратегічне планування у сфері економічної безпеки вищого навчального закладу приватної форми власності	283
Колесник В. М. Напрями формування природно- ресурсного потенціалу країни	288
Колодізева С. О. Науково-методичні підходи до визначення поняття організаційного забезпечення управління банківськими послугами	291
Коноплястий Є. В. Тенденції формування стратегії управління екологічною системою (на прикладі м. Києва).....	297
Курчина Т. О. Маніпулятивні технології на виборах в Україні в умовах модернізації політичної системи	303
Лісовська Ю. П. Адміністративно-правові засади управління інформаційною сферою.....	307
Малгожата М. Г., Гурина Т. І., Кокоріна А. І. Вчення Руссо про державу в умовах модернізації політичної системи України	310
Медвідь А. М., Мельниченко Я. Б., Пришва О. М. Філософсько-правові ідеї часів Київської Русі і сучасна українська державна	316
Медвідь А. М., Столітній М. М., Беселія А. Б. Співвідношення права і закону в сучасному державному будівництві	325
Мишляєв Т. Ю. Вплив соціополітичних поділів на політичний розвиток суспільства	329

ВПЛИВ СОЦІОПОЛІТИЧНИХ ПОДІЛІВ НА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Становлення і розвиток української державності, вип. 10, с. 329–331

Незважаючи на те що з моменту впровадження концепції соціополітичного поділу, запропонованої С. Рокканом та С. Ліпсетом, минуло вже понад 40 років, науковий інтерес до неї не знижується. Вона дає змогу пояснити, яким чином епохальні події еволюційного значення і соціально-політичні умови тієї чи іншої країни впливають на сучасну політичну конфігурацію суспільств [5, 20].

Власне вони пов'язували політичну стабільність європейських суспільств зі стабільністю соціополітичних. Поняття соціополітичного поділу (*cleavage*) вперше у науковому обігу було запропоновано в їх праці “*Cleavage structures, party systems and voter alignments: an introduction*”, присвяченій змінам партійних систем. На їхню думку, соціополітичний поділ належить до тієї самої категорії понять, що й демократія чи соціальний клас — існує загальне розуміння сутності поняття, але немає чіткої їх дефініції. С. Ліпсет і С. Роккан визначили, що соціополітичний поділ являє собою синтетичне поняття, яке поєднує соціальну структуру та політичний уклад [2, 150].

Вони визначили, що суспільство як цілісна структура характеризується відносно сталими поділами, які відображені в політичній площині ді-

яльність політичних партій. Звертаючись до емпіричної практики, вчені виокремили чотири класичні лінії поділів, які сформували таку конфігурацію політичних систем в країнах Західної Європи:

- 1) між центром і периферією;
- 2) між церквою та державою;
- 3) між містом і селом;
- 4) між власниками та працівниками.

Вони впливають на структуру політичної конкуренції та спосіб здійснення політики. Звичайно, характер і тривалість домінуючих політичних поділів визначає поведінка політичних еліт, зокрема партійної еліти. Прихильники такого політологічного підходу підкреслюють сильні автономні і творчі властивості політичної сфери в межах соціального оточення. Однак, здатність вибіркової політизації соціальної сфери має свої межі і політична система не може розвиватися абсолютно автономно поза логікою тих змін, які відбуваються в суспільстві. Г. Сйоблом яскраво співвідносить це явище з ходом політизації або межами розламу, які породжують конфлікти та політичну конкуренцію. Таким чином, власне поділ існує на рівні визначеної системи цінностей та інтересів, що зумовлюють виникнення різних по-

глядів [3, 89]. Д. Істон зауважує, що ці поняття стосуються як системи цінностей та переконань, так і діяльності соціальних груп, а сам факт їх існування і є причиною політичного змагання. Г. Алмонд і С. Верба вважають існування соціально-політичних груп фундаментальною основою ліберальної демократії. Вчені дійшли висновку, що відсутність у суспільстві структурованого поділу зумовлює складність розуміння того, як справді може функціонувати демократична політика. Існування поділів власне і надає політиці сенсу. Оскільки без них політичне змагання еліт не має суттєвого значення [7, 486].

Інші західні науковці С. Бартоліні та П. Меєр також вживають термін “соціополітичний поділ”. Під ним вони розуміють явище, що поєднує соціальну структуру суспільства з існуючим у ньому політичним устроєм. Обидва автори розрізняють три взаємопов’язані рівні цього явища — емпіричний, нормативний та організаційний [1, 215].

Емпіричний рівень визначає соціальний (груповий) спосіб розгляду соціополітичного поділу. Йдеться про такий соціальний поділ, який ділить людей залежно від їхніх соціодемографічних характеристик (освіти, фаху, релігії, етнічної належності). Користуючись цими змінними, ми можемо виокремити в межах суспільства певні соціальні групи, які визначають його структуру.

На нормативному рівні певна група для того, щоб стати учасником соціального поділу, повинна стати свідомою щодо своєї ідентичності, більше того, має бути готовою до діяльності, спрямованої на її збережен-

ня. Соціополітичний поділ означає, що має існувати щонайменше дві сторони конфлікту, діяльність кожної з яких створює реальну загрозу в боротьбі за розподіл політичної влади.

Організаційний рівень означає, що процес оформлення певного соціополітичного поділу завершується організаційним оформленням. У такий спосіб він набуває інституційного вираження, а групові інтереси однієї зі сторін конфлікту набувають структурного характеру. Найістотнішим моментом у цьому процесі стає усвідомлення елітою групи того, що процес реалізації групових інтересів може відбуватися лише через контроль нею парламентсько-урядової сфери, де всі основні конфліктні інтереси суспільства оформлюються у вигляді державної політики.

На думку О. Кнутсена та І. Скарброуга, соціально-політичний поділ повинен включати в себе три складові: відмінні релігійні, економічні, культурні та інші інтереси, різні системи цінностей та інституційна основа у вигляді політичних партій. Слід також відзначити, що про наявність соціополітичного поділу можемо говорити лише тоді, коли означений зв’язок є тривалим у часі, мінімум дві виборчі кампанії [4, 17].

Інший науковець Г. Голосов визначає сім проблемних вимірів, які співвідносяться з конфліктними лініями С. Ліпсета і С. Роккана. Це — культурно-етнічний, релігійний, соціально-економічний, зовнішньополітичний, постматеріальний, вимір “місто – село” та вимір “підтримки режиму” [6, 207–222].

Підсумовуючи, варто наголосити, що соціополітичний поділ являє со-

бою системний уклад, який дає змогу максимально повно перенести каталог інтересів і цінностей, притаманних тим чи іншим сегментам суспільства, на сферу політичної діяльності. Це стабільне поєднання, організований спосіб контакту між суспільною групою із характерною їй ідентичністю та політичними акторами, які її репрезентують. Таким чином, існування подібного роду поділів дає можливість суспільству та, власне, політичним системам стабільно розвиватись та еволюціонувати.

Література

1. *Bartolini S., Mair P.* Identity, Competition and Electoral Availability. The Stabilization of European Electorates 1885–1985 / S. Bartolini, P. Mair. — Cambridge: Cambridge University Press, 1990. — 327 p.
2. *Lipset S. M., Rokkan S.* Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives / S. M. Lipset, S. Rokkan. — New York, 1967. — P. 121.
3. *Sjöblom G.* Party Strategies in a Multi-party System / G. Sjöblom. — Lund: Studentlitteratur, 1968. — 293 p.
4. *Політологія.* Гуманітарна та соціальна політика в Україні: Навч.-метод. посіб. / [уклад. О. Л. Леонов]. — Донецьк, 2009. — 27 с.
5. *Сокирка Ю.* Теоретико-методологічні основи аналізу соціополітичного поділу: поняття і види / Ю. Сокирка // Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації. — 2009. — № 3. — С. 20–25.
6. *Теория партий и партийных систем:* Хрестоматия / [Сост. Б. А. Исаев]. — М.: Аспект Пресс, 2008. — 400 с.
7. *Шведа Ю.* Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. посіб. / Ю. Шведа. — Л.: Тріада плюс, 2004. — 534 с.